

Piotr Czajkowski | Suita z baletu Dziadek do orzechów op. 71 a

Klasyka muzyki okoloświątecznej, ale też jeden z najpiękniejszych walców w historii

Jest Boże Narodzenie, w salonie Radcy stoi ogromna choinka, a pod nią stos prezentów, które na początku świątecznego przyjęcia wręczone zostają dorosłym i dzieciom. Dziadek do Orzechów w kształcie nieforemnego żołnierzyka leży wzgardzony pod choinką – niechcianym prezentem zaopiekuje się Klara (córka Radcy), która tuląc go, zasypia. We śnie wraz z Dziadkiem do Orzechów staczają zwycięską bitwę z myszami, po czym dzielny żołnierz zmienia się w pięknego Księcia, Klara staje się Księżniczką i obydwójce wyruszają na wędrowkę po Krainie Słodczy. Tak w skrócie wygląda libretto jednego z najświetniejszych baletów w historii tego gatunku – *Dziadka do orzechów* [Piotra Czajkowskiego](#). Tę bajkową historię wymyślił na początku XIX wieku Ernst Teodor Amadeus Hoffman, zaś kilkadziesiąt lat później sięgnął po nią Marius Petipa, legendarny francuski tancerz i choreograf, twórca potęgi baletu rosyjskiego. Zachęcony powodzeniem *Śpiącej królowny*, ponownie do współpracy zaprosił Piotra Czajkowskiego, któremu przekazał niezwykle dokładne wskazówki co do tempa, charakteru, a nawet liczby taktów w poszczególnych tańcach. Partytura pełnej wersji *Dziadka do orzechów* składa się z 23 numerów, ujętych w dwa akty. Premiera baletu odbyła się w Teatrze Maryjskim w Petersburgu w 1892 r. Początkowo przyjęto go z umiarkowanym zainteresowaniem, jednak jego sława zataczała coraz szersze kręgi – dziś jest jednym z najczęściej wystawianych baletów na świecie. Większość przedstawień odbywa się w okolicach Bożego Narodzenia i – jak ktoś skwapliwie obliczył – spektakle *Dziadka do orzechów* są źródłem 40 procent rocznych przychodów zespołów baletowych.

Piotr Czajkowski jeszcze przed prawykonaniem scenicznym zdecydował się sporządzić z muzyki do baletu 20-minutową orkiestrową suitę, która natychmiast podbiła serca słuchaczy. Całość rozpoczyna dystyngowana *Uwertura* (określona tu jako *Malutka* lub *Miniaturowa*), dalej następuje sześć *Tańców charakterystycznych* – *Marsz*, *Taniec Cukrowej Wróżki* (z charakterystycznym „nieziemskim” brzmieniem czelesty – to jeden z pierwszych przykładów zastosowania tego instrumentu w muzyce symfonicznej), żywiołowy *Trepak* (*Taniec rosyjski*), *Taniec arabski*, *Taniec chiński* i *Taniec pastuszków*. Finałową częścią jest porywający, pełen harfowych brzmień *Walc kwiatów*, jeden z najpiękniejszych walców w dziejach muzyki.

Anna Pęcherzewska-Hadrych

Pocztówka z pierwszej produkcji „Dziadka do orzechów” w 1892 roku, autor nieznan, Wikimedia Commons, PD